

היבטים לשוניים בפרשת תזריע ואת תהיה תשף

דקדוקי קריאה וטעמים בפרשת תז"מ בהפטרת השמים כסאי ובראשון של אחרי

יב ב וַיִּלְדָּה: אי הקפדה על השווא נע בלמ"ד משבשת את המשמעות. וְטַמְאָה: המ"ם בשוא נע, והאל"ף צריכה להישמע. לא לקרוא וְטַמְאָה. וכן בפסוק ה

יב ד בְּדַמֵי טְהַרָה: אין מפיק בה"א. יְמֵי טְהַרָה: הה"א מופקת¹

יב ה עַל-דַּמֵי טְהַרָה: אין מפיק בה"א

יב ו וּבְמַלְאֵת: הלמ"ד בחולם והאל"ף אינה מונעת. יְמֵי טְהַרָה: הה"א מופקת

יג ד וּשְׁעָרָה: אין מפיק בה"א

יג ה לֹא-פָשָׁה: ש"ן שמאלית

יג ו פָּהָה: הה"א בקמץ

יג ח וְטַמְאָו: המ"ם בשוא נע, והאל"ף צריכה להשמע. לא לקרוא וְטַמְאוּ. וכן בהמשך

יג יא בַּשָּׂאֵת: הש"ן בשוא נח ללא דגש; אין לבלוע את האל"ף שלאחריה: לא בַּשֵּׁת

יג טז וְנִהְפְּדָה: הה"א בשווא נח והפ"א בדגש קל וכן הדבר גם בהמשך

יג יח כִּי-יִהְיֶה בּוֹ-בְעָרוֹ: יש להקפיד על צירוף נכון של התיבות זו לזו, שתי התיבות הראשונות במרכא והשתיים הנותרות בטיפחא

יג יט אֹו בַּהֲרַת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת: טעם טפחא בתיבת בַּהֲרַת

יג כט בְּרֵאשׁ אֹו בְּזֶקֶן: הב"ת בשווא, בלתי מיודע, יש להיזהר מלקרוא בפתח

יג לב וְלֹא-הָיָה בּוֹ: טעם נסוג אחר לה"א הראשונה

יג לז צָמַח-בּוֹ: געיה בצד"י, יש לקרוא בהעמדה קלה שם

יג לט בַּהֲרַת פְּהוֹת לְבָנָת: טעם טפחא בתיבת בַּהֲרַת

יג מב נִגַּע לְבֵן אֲדַמְדָּם: טעם טפחא בתיבת נִגַּע

יג מה פְּרָמִים פְּרֹוּעַ: הפ"א בשתייהן רפויה. יַעֲטָה: הע"ן בשווא נח אך אין להבליעו כי אז יישמע כלשון 'הטייה'. וְטַמְאָ | טַמְאָ יִקְרָא: פסק בין התיבות, יש להפסיק מעט בין הראשונה לשנייה

יג מח בַּשֵּׁתִי: הב"ת רפויה והש"ן אחריה בשווא נע². בְּעֵרַב: הב"ת בשווא, לא מיודע, בשונה מההמשך שאז היא בקמץ: בְּעֵרַב

יג מט וְהִרְאָה: הה"א בקמץ קטן, והר"ש בשוא נח. להיזהר מהבלעת האל"ף

יג נא אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה: היר"ד בצירי

יד ד לְמַטָּהָר: המ"ם בחירק חסר והטי"ת דגושה

יד ה וְשָׁחַט אֶת-הַצֶּפֶר הָאֲחָת: טעם טפחא בתיבה וְשָׁחַט וכן הוא בהמשך בפסוק נ

יד ו עַל הַמַּיִם הַחַיִּים: טעם טפחא בתיבה עַל

יד ח וְאַחַר יָבֹוא אֶל-הַמַּחֲנֶה: טעם טפחא בתיבה וְאַחַר

יד ט יִגְלַח: הלמ"ד בפתח. יִגְלַח: הלמ"ד בצירי ח"ת בפתח גנובה

יד י וְכִבְשָׁה: הכ"ף פתוחה

יד יא וְהָעֵמִיד: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת הגרונית החטופה. הַמְטָהָר: בשווא נע והכוונה לכהן, לא לאדם הבא להיטהר שאז מנוקד בחירק חסר

יד יד הַיִּמְנִית: יו"ד בשוא נח וכן בהמשך

יד יז עַל דָּם הָאֲשָׁם: טעם טפחא בתיבה עַל

יד יט וְכִפֶּר עַל-הַמְטָהָר: הפ"א בסגול ובזקף גדול ולא במרכא כפי שמופיע בקורן ואחרים

¹ כאשר מדובר בדמיה של האישה – ללא מפיק בה"א, כאשר מדובר בימים – הה"א במפיק ולסיכום: ראשונה ושלישית הה"א ללא מפיק, שנייה ורביעית, במפיק.

² בדרך כלל אין כוח לגעיא להניע את השווא באות שאחריה, לכן בשנים הקודמות צויין כאן שווא נח; אבל בגליון עב הובאו דברי קדמונים שהשווא נע, נוסף לזה מסורת בידי התימנים להניע את השווא שבנידון. נשמע בערך כך

יד לה כַּנְגַע: הכ"ף בשווא
יד לו וְאַחַר כֵּן: טעם נסוג אחור לאל"ף
יד לז שְׁקַעְרוֹרֶת: געיה בק"ף, יש לקרוא בהעמדה קלה שם למנוע הבלעת העי"ן החטופה: שק-
ערורת
יד נב וְחֵטָא אֶת-הַפִּיִת: תיבת הַפִּיִת בזקף קטון ולא ברביע כפי שמופיע בקורן ואחרים
יד נו וְלִשְׁאֵת: ש"ן שמאלית בשווא נח וללא דגש
יד נז זֹאת תּוֹרַת הַצִּרְעָת: טעם טפחא בתיבה תּוֹרַת
טו ט הַמְרַבֵּב: הכ"ף בקמף ולא בפתח
טו יג וְסִפֵּר לוֹ: טעם נסוג אחור לסמ"ך
טו יד יִקַּח-לוֹ: העמדה קלה ביר"ד בגלל הגעיה שם
טו כג בְּנִגְעוּ-בוֹ: הנ"ן בקמץ קטון
טו כז אֲשֶׁר-תִּשְׁכַּב עָלָיו: תיבת אֲשֶׁר אינה מוטעמת בקדמא אלא מוקפת לתיבה הבאה אחריה.
י"ה-לָּהּ: געיה ביר"ד והעמדה קלה שם, דגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק
טו כח וְסִפְרָה לָּהּ: טעם נסוג אחור לסמ"ך והתיבות אינן מוקפות כפי שמופיע בחלק מהדפוסים
טו כט וְהִבִּיֵּאָה: במלרע וללא מפיק בה"א
טו לב לְטַמְאֵה-בָּהּ: הטי"ת בקמץ קטון והמ"ם בשווא נח, יש להקפיד להעמיד קלות את קריאת
המ"ם ובכך להשמיע את האל"ף שלאחריה

הפטרות שבת ראש חודש, השמים כסאי ישעיה סו:

ג עֲרַף פְּלֹב: טעם נסוג אחור לעי"ן מְבַרְדֵּךְ: טעם נסוג אחור לבי"ת. למרות הנסיגה נשמר הצירי,
אבל נוספה געיא, וכן בפסוק הבא
ח הַיּוֹחַל: ה"א השאלה מנוקדת בחטף וטעם נסוג אחור ליר"ד. אִם-יִוָּלַד-גְּוִי: יר"ד בחירק קטון,
וא"ו בדגש חזק, קמוצה ומוטעמת מדין נסוג אחור, ולמ"ד בגעיא
יא מְזִיז: להיזהר לא לקרוא מזיו
יב הַנְּנִי: נו"ן ראשונה, על אף הקושי, בשווא נח. תִּשְׁעִשְׁעוּ: שתי השיני"ן בקמץ רחב
יד וְזַעַם: במלרע
טז וְרָבוּ: הטעם בבי"ת מלרע; חֲלָלִי הַלְמ"ד בשווא נע³.
יז וְהַמְטִהֲרִים: המ"ם בחירק ולא בשווא⁴
יח בָּאָה: במלרע
יט מְשִׁכֵי קֶשֶׁת: טעם נסוג אחור למ"ם ושי"ן בשווא נע
כא לְלוֹיִם: הַלְמ"ד רפויה ללא דגש ובשווא נח

מתוך חלק הדקדוק בתורה קדומה: "ארבעה ספרים אין מסיימים בהם אלא מלמעלה (כלומר כופלים את הפסוק הלפני אחרון) וסימניך יתק"ק – ישעיהו, תרי עשר, קהלת וקינוות (איכה)"

הערה כללית בקשר לתפילת מוסף של שבת ראש חודש: יש לקרוא "חֲרָבָה עִירָנוּ" כאשר החי"ת בקמץ גדול [והרי"ש בשווא נע] ולא בקמץ קטון [ושווא נח] שאז יש בכך כדי לשוות למילה זו משמעות שונה ובלתי רצויה.

ראשון של אחרי מות:

א בְּקִרְבָּתָם: הקו"ף בקמץ קטון, הרי"ש בשווא נח ואין דגש קל בבי"ת שלאחריה
ב בְּעֵנָן: העמדה קלה בבי"ת להדגיש את הסגול המורה על מיועד

³ 'חללי' לפעמים הַלְמ"ד הראשונה בשווא נח ולפעמים בשווא נע. צריך לעיין אם יש געיא בחי"ת במדויקים.
⁴ בנין התפעל

ד כְּתַנְתָּ בְּדִ קְדָשׁ: טעם קדמא על המילה בְּדִ, אין לקרוא בטעות 'כתנת בד-קדש'⁵
ז וְהַעֲמִיד: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת הגרונית החטופה
י יַעֲמַד-תָּי: יו"ד ראשונה בקמץ גדול
יב גְּחָלִי-אֵשׁ: געיה בגימ"ל

יג א ואילך פרשת נגעים מדפי פרשת השבוע של בר-אילן מצורע עט

יצחק הנשקה איש מחשבים, פסגות.

צרעת בזמן הזה

האם הלכות צרעת נוהגות בזמן הזה?

תלוי את מי שואלים, את הספרים או את המציאות. במציאות הצרעת משויכת לכל הדברים שאינם נוהגים בזמן הזה, כמוה כשאר הלכות טומאה וטהרה, וכענייני בית המקדש.

אך בספרים מפורש ההפך. כך פסק הרמב"ם (פי"א מהלכות טומאת צרעת, ו): "טהרת מצורע זו נוהגת בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית". הרמב"ם בפירושו המשנה (בסוף נגעים)⁶ ציין למקורות חז"ל לקביעה זו, שצרעת נוהגת בזמן הבית ושלא בזמן הבית: בתוספתא (נגעים פ"ח, א-ב) ובספרא (מצורע פרשה א' פ"א)⁷. אין ניתן ליישב את הפער הזה בין ההלכה הכתובה לבין אי קיומה? מדוע אדם הסובל ממחלת עור הולך לרופא, ואינו מעלה על דעתו ללכת לכוהן? התשובה המקובלת היא תשובת הרדב"ז (על הרמב"ם, פ"ז מתרומות, ט), שכוהן יכול לטמא רק אם הוא מיוחס⁸, ואין בזמן הזה כוהנים מיוחסים. וכידוע, לצרעת אין תוקף הלכתי עד שהכוהן יקבע שזאת אכן צרעת, כמפורש בפרשתנו. אך לחידוש זה, שנדרש כוהן מיוחס לקבוע טומאת צרעת, אין מקור בדברי חז"ל. אמנם לכאורה, כך קבע הרמב"ם בהלכות תרומות (שם), אך הדברים קשים, עומדים בסתירה לשאר דברי הרמב"ם בנושא, ונראה כי דבריו נאמרו בהקשר של אכילת תרומה בלבד⁹.

⁵ טעות נפוצה שמקורה ברצון הבלתי מודע מצד הקורא 'לאזן' את מספר הברות משני צדי היחידה, הכוונה היא שהקורא על פי הטעות מקבל 3 הברות מצד ימין (אם נספור את השווא הנע כהברה לצורך העניין (ו-3 הברות משמאל כאשר הנכון הוא 4 מימין ו-2 משמאל).

⁶ הרמב"ם שם כותב: "שטהרת מצורע הראשונה, כלומר הנעשת כאשר הולך נגע הצרעת בשתי צפרים ועץ ארז ואזוב שהיא נוהגת בפני הבית ושלא בפני הבית, בארץ ובחוצה לארץ, לפי שאין לה שום קשר בכך, ויטהר בהם המצורע וישאר מחוסר כפורים כמו הזבים והזבות והיולדות אשר בזמנינו היום כאשר טהרו שהם מחוסרי כפורים".

אך לגבי התגלחת השנייה הרמב"ם מספק: "ואני נכון מאד בתגלחת שניה לפי שאנו עוברים בה על מצות לא תעשה שהיא גלוח כל הראש והזקן, ולא תושג לנו בכך תכלית לפי שאי אפשר בזמנינו זה להביא כפרה כדי שיטהר מטומאת צרעת הטהרה השלמה אשר בגללה מגלח תגלחת שניה, וכל מה שאנו אומרים יבא עשה וידחה את לא תעשה אם נתקיים העשה בשלמותו, וזה מקום עיון וספק".

אך הוא ממשיך ומביא את המקורות הנ"ל, ומשמע שיש לקיים גם את התגלחת השנייה בזמן הזה, כך עולה גם מסתימת דבריו הנ"ל במשנה תורה, ללא אבחנה בשלבים השונים של תהליך הטהרה.

⁷ וכן בירושלמי סוטה, פ"ב ה"ב. זהו למעשה מקור אחד המובא בספרא, בתוספתא ובירושלמי: רבי יהודה מספר על רבי טרפון שטיהר מצורעים, וכידוע רבי טרפון חי ופעל אחרי החורבן.

⁸ רמב"ם פ"כ מאיסורי ביאה, ב: "אי זהו כהן מיוחס כל שהעידו לו שני עדים שהוא כהן בן פלוני הכהן ופלוני בן פלוני הכהן עד איש שאינו צריך בדיקה והוא הכהן ששימש על גבי המזבח".

⁹ הרמב"ם שם מצריך כוהן מיוחס לטמא מצורע כוהן, כך שייפסל מאכילת תרומה דרבנן. אך מפליא מדוע לא הזכיר זאת בהלכות טומאת צרעת, שם הסתפק בקביעה שהצרעת נוהגת גם שלא בפני הבית, וכל כוהן שאינו חלל יכול לטמא. גם בפירושו המשנה דלעיל משמע שצרעת נוהגת בזמן הזה, ובפ"כ מאיסורי ביאה מפורש שאין בזמן הזה כוהנים מיוחסים, רק כוהני חזקה. נראה כי הדין בהלכות תרומה שייך להלכות תרומה בלבד: בתרומה דרבנן הקילו שלא לפסול כוהן מצורע מאכילתה, אלא אם כוהן מיוחס הוא שקבע את טומאתו. כך הדעת נותנת, שהרי רק כוהן מיוחס אוכל תרומה, וממילא לעניין תרומה לא נחשיב ככוהן אלא את המיוחס. ועדיין

נאמרו עוד תשובות,¹⁰ פחות מבוססות, והנושא נשאר תמוה. הטענה הזאת, שהנושא נשאר ללא מענה מספק, איננה שלי. בהקדמתו של ר' ישראל ליפשיץ למס' נגעים כתב "מראה כהן" בסופו (אות ל"ט): ומימי תמהתי למה אין נוהגין כן (בהלכות צרעת - י.ה.) בזמן הזה, וזכרתי ... שבילדותי הצעתי תמיהתי זו לפני הגאון הגדול מוה"ר עקיבא איגר זצוק"ל והשיבני שגם הוא תמה על דבר זה ושאין לו תירוץ המתקבל על הדעת.

גם בימינו הרב מאיר מאזוז כתב (באתר 'כסא רחמים', שאלה מס' 12145): "אין לי תשובה. וכי אני גדול מכל הגאונים הנ"ל שלא מצאו תשובה ברורה?" המענה שלא נמצא הוא מענה הלכתי; מהו הגורם ההלכתי המעכב את קיומן של הלכות צרעת בזמן הזה. נראה שהמענה אינו הלכתי אלא מציאותי: בזמן הזה אין בקיאים במראות נגעים.

כך כתב הראב"ה, מראשוני אשכנז, (ראב"ה ח"ג מועד קטן, תתמ): "הלכות מצורע לא הזקקתי לפרש דכיון דכהן לא חזי ליה ולא בקיאי למיחזי, ולא נהגי ביה בזמן הזה".

כך גם בספר החינוך, קע: "ונוהגת בזכרים ונקבות, בכל מקום ובכל זמן שיש כהן חכם לראות הנגעים".

זהו כנראה ביאור דברי פסיקתא זוטרותא תזריע דף לה ע"ב: "דאמר רבי יוחנן, מיום שחרב בית המקדש אין טהרה ממת ואין טומאה ממצורע. פירוש ...טומאה ממצורע ליכא כלל שאין בהם מורה".

בדומה לזה כתב ר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק באור שמח (פי"א מטומאת צרעת, ו: "זיתכן דנשתכח מאתנו מראה של שני תולעת, כמו שנשתכח מראה התכלת והחלזון כן נשתכח התולעת שני ומראהו". למקורות נוספים ראו תורה שלמה לרמ"מ כשר, שמות מילואים פי"ח.

שאלה היא, איך נקטעה המסורת של מראות נגעים ולא עברה מדור לדור. אפשר לשער, שמאחר שהצרעת אינה שכיחה, די בדור אחד של נדידות ממקום למקום, פרעות ושמד, לקטיעת המסורת.¹¹ כך כתב הרב ישכר תמר עלי תמר סוטה פ"ב, וכעין זה כתב בדמאי פ"ב:

ע"י צרות השעבוד ואריכת הגלות היה זמן ידוע שלא היה אפשר להתלמידים לשמש אצל רבם בעמוש מעשי והלימוד העיוני בלבד אינו מספיק לראות נגעים אלא הוראת שימוש מעשי דווקא,¹² ואחרי שנפסק השימוש בזה בתקופה ידועה כבר נשכחו מראות של כל שלשה מיני נגעים ועי"כ בטלה מצווה טומאת נגעים.

היהדות איננה דת של ספרים, ספר חוקים שעל פיו נוהגים. בוודאי שהספרים מחייבים, אבל ספרים לבד אינם מספיקים, נדרשת מסורת, יהדות חיה, לא רק הלכה אלא גם מנהג.

---

¹⁰ יש למצוא מקור לדין זה, מאחר שבספרות הז"ל לא נמצא תנאי של מיוחס לעניין כוהן הקובע צרעת.

¹¹ ראו, בין השאר, שו"ת שאילת יעב"ץ נח"א, קלון, אנציקלופדיה תלמודית כרך יט - טהרת המצורע, ואכמ"ל.

¹² קשה יותר שאלת התכלת. הכול חייבים בציצית, והדעת נותנת שבכל מקום ישוב יהודי ידעו לעשות פתיל תכלת. איך נוצר הנתק? דור אחר דור ידעו איך עושים פתיל תכלת, ולפתע לא ידעו כתבו על כך רבים, ראו בין השאר מאמרו של הרב אליהו טבגר: "מתי פסקה התכלת בישראל", אסופת מאמרים, אגודת פתיל תכלת.

¹³ הוא מסתמך על דברי הספרא בפרשתנו, פרשה ז פרק ה: "ולהורות, ..הנני בן חקינאי אומר ולמה בא להורות מלמד שאינו רואה את הנגעים עד שיוורנו רבו". כלומר נדרש שימוש מעשי ולא רק עיוני, כמסתבר כאשר מדובר במראות נגעים.

אבי ז"ל לימדני לשאת כפיים ולפדות את הבכור, אך הוא לא לימד אותי איך רואים נגעים, שהרי גם אביו לא לימד אותו. וברגע שאין לנו מסורת היה אנחנו הולכים לאיבוד.

ניתן למנף את אי קיומן של הלכות צרעת, להפנמת ערכה של המסורת. זה חשוב במיוחד בדור כמו שלנו, בו מתחוללים שינויים וחידושים מופלגים ורבים [א"ה]. זה תיאור מציאות לטובה?]. לעומת הדורות הקודמים. מחדשים מועדים כמו יום העצמאות ויום ירושלים [א"ה]. ואם חלק גדול מציבור שומרי המצוות ורבניהם אינם מכירים במועדים אלה וממשיך באמירת תחנון, ובמנהגי הספירה? (לאו דווקא בגלל שלילת המדינה אלא ההמנעות משינויים)]. פותחים בתי ספר לנשים שתלמדנה תורה [א"ה]. זה באמת שינוי, שרה שנירר ע"ה וממשיכה ראו שאם בנות ישראל לא תתחזקנה בלימוד חלקים של התורה מעבר להלכות הנחוצות לנשים (כשרות, שבת, טהרה וכד') לא יהי המשך לעם ישראל. אבל אם הכוונה לנשים מורות הלכה במקביל לרבנים, הרי זה לא מקובל לא רק על חלק גדול]. מקילים במגעם של מחללי שבת ביין [א"ה]. בגבולות ההלכה בהגדרת תינוק שנשבה]. ועוד ועוד. כמוכן. הכול בגדרים הלכתיים ועפ"י פסקי רבנים, אבל מעבר לזה – שינויים יש לעשות בזירות רבה, על קצה האצבעות, במתינות ושיקול דעת.

א"ה. יש עוד הלכות שאינן מקוימות כבזמן המקרא וחז"ל, כמו מעשר בהמה, גם הפתרונים של פרוזבול והיתר מכירה בשביעית¹³ ומכירת חמץ, דינים מסוימים באבלות, בריבית ועוד, אמנם מראים על שינוי בקיום ההלכה, וכדברי הכותב הכול בגדרים הלכתיים ועפ"י פסקי רבנים. אבל הדוגמאות שהוא הציג טענות מטען מסוכן.

כי שני הקטבים האלו הם הבסיס המאפשר את קיומה המתמשך של היהדות: מצד אחד היכולת להבין איזו הלכה נאמרה על איזו מציאות, ולחדש בהתאם, ומצד שני לשמור מכל משמר על המסורת. **צ"כ יצחק הנשקה.**

א"ה. ידועים דברי הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת, לענייננו די בתחילת דבריו, אבל יובא גם חלק מהמשך. העתקת הרמב"ם ממכון ממרא.

יג. [וי] הצרעת--הוא שם האמור בשותפות, כולל עניינים הרבה שאין דומין זה לזה: שהרי לובן עור האדם, קרוי צרעת; ונפילת מקצת שיער הראש או הזקן, קרוי צרעת; ושינוי עין הבגדים או הבתים, קרוי צרעת. וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראה אותו תורה צרעת בשותפות השם--אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירן מלשון הרע.

יד. שהמספר בלשון הרע, משתנות קירות ביתו. אם חזר בו, יטהר הבית; ואם עמד ברשעו עד שהותץ הבית--משתנן כלי העור שבביתו, שהוא יושב ושובב עליהן. אם חזר בו, יטהרו; ואם עמד ברשעו עד שיישרפו, משתנן הבגדים שעליו. אם חזר בו, יטהרו; ואם עמד ברשעו עד שיישרפו--משתנה עורו ויצטרע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו, עד שלא יתעסק בשיחת רשעים, שהיא הליצות ולשון הרע.

הלשון 'היה בישראל' משמעו שכבר אינו. אם דיני טומאת צרעת נוהגים בפועל גם בזמן הזה, הרי בזמן התלמוד הבבלי היו בבבל כוהנים מיוחדים רבים, וביניהם אמוראים ידועים שמואל רב חסדא רבה אב"י ועוד, היכן מצאנו שטימאו מישאו בגלל צרעת?

יג כט אליהוא. וְאִישׁ אֶזְרָא אֵשֶׁה כִּי־יְהִי בּוֹ נִגַע בְּרֹאשׁ אֹו בְּזָקָן:

יג פסוק לח: וְאִישׁ אֶזְרָא אֵשֶׁה כִּי־יְהִי בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהַרְתָּ בְּהַרְתָּ לְבָנָת:

בפרשת תזריע כתוב פעמיים "ואיש או אשה". אך פעם 'או' במונח/שופר, ופעם מוקף. למה? והרי הטעמים שווים לחלוטין, וכן המשך הפסוק דומה [כי יהיה . . . : מרכא טרחא].

¹³ לפי הדעה שאין כוח לגוי להפקיע את א"י מקדושתה גם כשהוא מחזיק בה בבעלותו – כנראה אין כל מקום להיתר הזה. ההיתר בנוי על הבנת הבית-יוסף שבזמן שהגוי מחזיק בבעלותו הקדושה פקעה לפחות חלקית. על זה נחלקו אם אפשר ע"י להתיר דיני שביעית מסוימים. החזון-איש שסבר כחולקים על הבית-יוסף שהחזיק הגוי ובעלותו לא משנים כלום שלל את היתר המכירה לחלוטין, אבל דרך בזה דרך חדשה.

במקרה? סתם בחרו אפשרויות שונות אך לגיטימיות?

שבת שלום ובריאה

אליהוא

פרופ' יוסף עופר. אין לי תשובה לשאלה.

אבל שאלות מן הסגנון הזה הן קדומות מאוד. כדאי לעיין במאמרו של ישראל בן דוד (ז"ל) המצורף פה.

יוסף עופר

המאמר המצורף מעניין למדי, יתכן שבעתיד אביא חלקים ממנו על סדר התורה וההפטרות.

אליהוא. שלום יוסי

כבר ראיתי את גינזברג [יש לי!], ותודה על בן-דוד שלא היה לי.

הבעיה איננה להסביר את הטעמים השונים במקומות אחרים, אלא שפה הפסוקים שווים כמעט בכל דבר, והעיקר בקטע שהבאתי. אין פה תיבה ארוכה או קצרה, או הרכב שונה של הפסוק. הכל אותו דבר.

ולכן נראה שצריך עיון גדול. תודה לאחרים שעיינו ונסו כוחם.

בברכת התורה

אליהוא

א"ה. יש פסוק דומה בתחילתו לפסוקים האלה, וטעמיו שונים.

ויקרא כ כו: וַיֵּשׁ אִישׁ אֶל־אִשְׁתּוֹ כַּיְהוּיָהּ בְּהֵם אָוִב אֹי יִדְעֵנִי מוֹת יוֹמְתוֹ בְּאָבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמִיָּהֶם בָּם: אבל יש בו המאפיין של המקף. המשך הכתוב מחייב טעמים אחרים, אבל הפתיחה שווה ונבחר מקף. במקרא של המונח האתנח יותר קרוב מאשר בפסוקים האחרים. אולי יש בזה סברא (אא"כ תמצא לזה סתירה ממקומות אחרים...).

יד מ אחד תרגום דיונים בתרגום אונקלוס מאת הרב יהודה גנוט נר"ו

וְחִלְצוּ אֶת הָאֲבִיבִים מִתּוֹ וַיִּשְׁלַפּוּן יֵת אֲבִיבֵי. הביאו רש"י וז"ל "כתרגומו וישלפון, יטלום משם, כמו וְחִלְצָה נְעִלוֹ (דברים כה, ט), לשון הסרה", עכ"ל. וצ"ע שחסר לכאורה ברש"י השלמת הענין דמנין לנו שחליצה שם פירושו שליפה והראני אאמו"ר שליט"א¹⁴ ליבמות (קא :) אמר ליה רב כהנא לשמואל ממאי דהאי וחלצה נעלו מעל רגלו מישלף הוא? [א"ל] דכתיב (ויקרא יד, מ) וְחִלְצוּ אֶת הָאֲבִיבִים אֲשֶׁר בְּהֶן הַנֶּגַע... ועע"ש שמבארים כמה פסוקים מענין שליפה.

וא"כ הוא תימה דמנין ששניהם לשון שליפה? ! והאמת שהשפ"ח עמד בזה ברש"י ותי' "כלומר ומה פירוש של 'וישלפון' ומפרש יטלום משם ואחר כך מפרש מנא ליה לתרגום שפירש כן ומפרש כמו וחלצה נעלו אבל רש"י לא מצי לפרש על הקרא יטלום משם דמנין לו", עכ"ל.

והוא הפלא ופלא מנא ליה לתרגום לפרש כן וצ"ל שכך קיבל מרבנותיו וא"כ יש להוסיפו שם בגמ' שעיקר הקבלה שהאי חליצה מישלף הוא, נסמך על קבלת אונקלוס. **א"ה. אני מתקשה להבין, התלמוד הבבלי משועבד לתרגום לציין שהוא המקור? ההפניה היא שכאן מובן מתוך העניין יותר ממה שמובן בפרשת חליצה. אבל זה גופא לא מובן. בשניהם מובן מתוך העניין מה כוונת הכתוב, ומאי אולמיה האי מהאי.**

לשון התלמוד שם אמר ליה רב כהנא לשמואל: ממאי דהאי וחלצה נעלו מעל רגלו מישלף הוא? דכתיב: וחלצו את האבבים אשר בהן הנגע. ואימא: זרוזי הוא [רש"י]. שנוטלתו מע"ג קרקע ומנעילתו כרגלון, דכתיב: וחלצו מאתכם אנשים לעבא (במדבר לא, ג) ! התם נמי שלופי מביתא לקרבא. והכתיב: וחלץ עני בעניו (איוב לו, טו)! בשכר עניו יחלצו מדינה של גיהנם [רש"י]. כלומר יזרנו ויתן לו כח ומשני הכא נמי שלופי הוא וה"ק צסכר עניו סכפר עליו צחיוו יחלכנו וילכלנו מדינה של גיהנם]. אלא הא דכתיב: חנה מלאך ה' סביב ליראיו וחלצם (תהלים לד, ח) [רש"י]. קס"ד זרוזי הוא שחליפו כח! בשכר יראיו, יחלצם מדינה של גיהנם. אלא הא דכתיב: ועצמתוף וחלץ (ישעיהו נח, יא), ואמר רבי אלעזר: זו מעולה שבברכות, ואמר רבא: זרוזי גרמי

¹⁴ א"ה. הרב מרדכי גנוט נר"ו, בעל הלוח השנתי דבר בעתו.

[=חיזוק עצמות!] אין, משמע הכי ומשמע הכי [יש בשורש חלץ שני המשמעים, שליפה וחיזוק (זרוז)], דהכא אי ס"ד זרוזי הוא, א"כ לכתוב רחמנא יחלצה נעלו ברגלו. אי כתב רחמנא ברגלו, ה"א ברגלו אין, בשוקו לא, כתב רחמנא מעל רגלו, דאפילו בשוקו [רש"י. אס נחתך רגלו!] א"כ, לכתוב רחמנא במעל רגלו, מאי מעל רגלו? ש"מ מיטלף הוא. עיין בספר השורשים של הרד"ק מקומות נוספים של שורש ח.ל.ץ במקרא ופירושים. ע"כ הערה. ועו"ל שיגיד עליו רעו בפסוק וזאת לפנים וגו' שלף איש נעלו ויתן תמורתה [אם כי שם י"מ דקאי אבית יד ואכהמ"ל].

עוד אחד תרגום. וְאֵת הַבַּיִת יִקְצַע מִבַּיִת סָבִיב וְשָׁפְכוּ אֶת הַעֲפָר אֲשֶׁר הִקְצוּ אֶל מְחוּץ לְעִיר (ויקרא יד, מא) מת' וית ביתא יקלפון וכו' ית עפרא די קליפו. וברש"י יִקְצַע, (דריצי"ר בלע"ז), ובלשון משנה יש הרבה" ופירשו בלעז"י רש"י אפ שנידיין והיינו לגררו ולקלפו כפשוטו.

יקצע

3189 ויקרא יד,מא

לכרסם, לגיין שינוי גרסה.

א"ה. לעזי רש"י הר"מ קטן רודוניי"ר rodonier

ואילו בתיבות אשר הקצו מפרש"י "לשון קצה אשר קצעו בקצוע הנגע סביב" כלומר כמו במקצוע.

וצ"ב ששינה ממה שתרגם אונקלוס שניהם בלשון קילוף, ויל"ע.

א"ה. כל העניין הזה זכה לטיפול יסודי ע"י ידידנו הרב יצחק ישעי' וייס גאב"ד נוה אחיעזר נר"ו בגליון זאת תהיה משנת עט. קחנו משם.

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל געושיאים לשוניים

בכתובת: franklashon@gmail.com

© בוא לחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ©